

การพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน เป็นฐาน (Project-based Learning): กรณีศึกษาการจัดการ แสดงละครพูดชวนหัวเรื่องล่ามดี

วันที่รับบทความ	11/01/2568
วันที่แก้ไขบทความ	07/03/2568
วันที่ตอบรับบทความ	30/04/2568

ปวริศ มินา^{1*} ณัฐภรณ์ สติฉะนันท¹
มูจรินทร์ อธิพิงษ์¹ อธิพล กลิ่นมงคล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของบทละครพูดชวนหัวเรื่องล่ามดีผ่านการสร้างสรรค์ผลงานการจัดการแสดงละครเวที วิธีดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นการศึกษาบทละคร บริบทของสังคมไทย และการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการเรียนการสอนแบบบรรยาย 2) ขั้นดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การแนะนำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกทำหน้าที่ที่สนใจในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละคร และการดำเนินกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงละคร ที่แบ่งเป็น ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการแสดง ฝ่ายกำกับเวที ฝ่ายฉาก ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย ฝ่ายเทคนิคแสงและเสียง และฝ่ายประชาสัมพันธ์ 3) ขั้นถอดบทเรียน ประกอบด้วย การจัดการทดสอบและการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาบทละครพูดชวนหัวด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของเรื่อง มากกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย โดยผู้เรียนสามารถตอบคำถามและอธิบายได้อย่างถูกต้องอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับการถอดบทเรียนด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มที่ผู้เรียนสะท้อนว่า การเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครช่วยให้เข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของบทละครได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน แนวคิด การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน

^{1*} สาขาวิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อีเมล: Pawaris_8@hotmail.com

¹ สาขาวิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ สาขาวิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ศูนย์บริหารจัดการวิชาศึกษาทั่วไปและพัฒนาการเรียนรู้อาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Learner Development through Project-based Learning: A Case Study of the Management of a Comedy Play “Lamdee”

Received	02/09/2024
Revised	16/11/2024
Accepted	20/11/2024

Pawaris Mina^{1,*} Nattaporn Sathitwarathorn¹
Mutjarin Itthiphong¹ Theerapol Klinmongkol²

Abstract

The objective of this research was to develop learning outcomes related to strategies for creating humor and the concepts of the comedy play “Lamdee” through the creative process of stage performance. The research process was divided into three stages: 1) pre-project stage, which involved studying the play, the context of Thai society, and analyzing the issues arising from lecture-based teaching; 2) project execution stage, which included introducing project-based learning methods, allowing students to choose roles they were interested in for the creative process of staging a play, and carrying out the creative performance process, this stage was divided into several departments, including acting, stage direction, set design, makeup and costumes, lighting and sound techniques, and public relations; and 3) post-project evaluation stage, which involved conducting tests and group discussions. The research findings indicated that studying the comedy play through project-based learning led to a better understanding of humor creation strategies and the play’s concepts compared to lecture-based learning. Students were able to answer questions and explain accurately, which aligned with the results from group discussions, where students reflected that learning through the creative process of staging a play helped them clearly understand humor creation strategies and the play’s concepts.

Keywords: Humor creation strategies; The play’s concepts; Project-based learning

^{1,*} Department of Social Sciences, Faculty of Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
email: issara_s@rmutt.ac.th

² Department of Physical Education and Recreation, Faculty of Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

³ Department of Social Sciences, Faculty of Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

⁴ Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถด้านอักษรศาสตร์และการละคร พระราชนิพนธ์บทละครของพระองค์มีจำนวนกว่า 140 เรื่อง และมีหลายประเภท ทั้งบทละครร่ำ บทละครดึกดำบรรพ์ บทละครร้อง บทละครสังคีต และบทละครพูด ทั้งนี้พระราชนิพนธ์บทละครแต่ละเรื่องนั้นทรงสร้างสรรค์ให้ได้วรรรสและอารมณ์ที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นความรัก ความโศกเศร้า ความซาบซึ้ง ความสนุกสนาน และความตลกขบขัน และที่สำคัญก็คือพระองค์ทรงแฝงข้อคิดและคติสอนใจแก่ผู้อ่านได้อย่างน่าสนใจ จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าบทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีประเด็นที่น่าสนใจทั้งด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดที่ปรากฏในเรื่อง เนื่องจากบทละครประเภทนี้แม้จะมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสร้างความสนุกสนานหรือความขบขัน แต่ก็แฝงนัยบางประการเพื่อให้ผู้อ่านและผู้ชมรับรู้หรือตระหนักในเรื่องราวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญทางสังคม พฤติกรรมของมนุษย์ และข้อคิดสำคัญในการดำเนินชีวิต

บทละครคือสื่อการเรียนการสอนที่ผู้สอนในสาขาวิชาด้านศิลปะการแสดงให้ความสำคัญการเรียนรู้บทละครเป็นพื้นฐานของผู้เรียนด้านศิลปะการแสดงที่ต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจโลกในบริบทต่าง ๆ เหตุและผลแห่งการกระทำของตัวละคร วัฒนธรรม และชีวิตทัศน์ของผู้แต่งบทละครที่มีต่อสังคม การศึกษาบทละครจำเป็นต้องใช้จินตนาการ ทักษะการสังเคราะห์ และทักษะการตีความเพื่ออธิบายแง่มุมต่าง ๆ ที่สะท้อนผ่านการกระทำและคำพูดของตัวละคร อย่างไรก็ตามอุปสรรคด้านการศึกษาบทละครที่สำคัญคือการตีความบทละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทละครพูดชวนหัวที่มักจะแฝงกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหลายครั้งผู้เรียนมักจะวิเคราะห์และตีความผิดพลาดเพราะไม่เข้าใจในการใช้น้ำเสียงลักษณะเสียดสี หรือการจินตนาการถึงการแสดงท่าทางที่เกินจริงซึ่งบทละครอาจจะไม่ได้บรรยายละเอียดของท่าทางที่ต้องตัวละครแสดง ทั้งนี้จากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบรรยายเกี่ยวกับบทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในรูปแบบบรรยาย คณะผู้วิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในประเด็นความรู้ความเข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของเรื่องยังไม่เกิดการพัฒนาอย่างชัดเจน กล่าวคือผู้เรียนยังไม่สามารถตีความถึงกลวิธีในการสร้างอารมณ์ขัน ตลอดจนนัยยะที่ผู้แต่งได้แฝงไว้ในบทละครพูดชวนหัวได้

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทดลองเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาพระราชนิพนธ์บทละครในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการการเรียนการสอนในรูปแบบการบรรยายเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครเวที เพื่อพัฒนาการเรียนรู้บทละครพูดชวนหัว โดยมุ่งเน้นความเข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของเรื่อง โดยคณะผู้วิจัยและผู้เรียนได้เลือกพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง ล่ามดี มาเป็นกรณีศึกษา

ล่ำมดีเป็นพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างสรรค์ขึ้นจากบทละครสุชนาฏกรรมภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *L'Anglais Tel Qu'on Le Parle* พบหลักฐานการจัดแสดงละครพูดเรื่องล่ำมดี เป็นครั้งแรกที่สวนศิวาลัยเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2460 โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงเป็น ยอน สมิท (John Smith) ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ (ปิ่น มาลากุล, 2521, น. 83) ล่ำมดีเป็นเรื่องราวของชายหนุ่มกับหญิงสาวที่ถูกขัดขวางในเรื่องความรัก จึงพากันหนีไปยังต่างถิ่น บิดาของหญิงสาวจึงออกตามหา จึงทำให้ไปพบกับชายผู้ถูกให้สมยอมเป็นล่ำมโดยไม่มีความรู้เรื่องภาษาอังกฤษเลย อันทำให้เกิดเหตุการณ์วุ่นวายต่าง ๆ ตามมา แต่เมื่อทุกฝ่ายสื่อสารกันได้เข้าใจตรงกัน จึงทำให้เหตุการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดี และบิดาของหญิงสาวก็ยินดียกหญิงสาวให้กับชายหนุ่มผู้นั้น

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเองนำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2558, น. 19-20) โดยแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นแนวคิดที่นักการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจและเห็นว่าสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด คือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivist Learning Theory) ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ซึ่งมีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ของตนเอง สร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเอง และมีส่วนร่วม (ยรรยง สิ้นธุ์งาม, 2556, น. 8-11)

ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้การใช้กระบวนการคิดและทักษะในการแก้ปัญหาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง จากนั้นจึงนำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในความรู้ใหม่ มีการออกแบบกระบวนการดำเนินกิจกรรมและได้ผลการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าหากปรับเปลี่ยนกิจกรรมรูปแบบการเรียนการสอนจากวิธีการบรรยายมาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครเวทีจากพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะช่วยส่งผลให้ผู้เรียนมีเกิดความเข้าใจ

และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการเกิดความเข้าใจในพระอัจฉริยภาพด้านการสร้างสรรค์พระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผ่านนัยยะต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงแฝงไว้ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของบทละครพูดชวนหัว เรื่องเล่าดีผ่านการสร้างสรรค์ผลงานการจัดแสดงละครเวที

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาด้านบทละครพูดชวนหัวด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครเวทีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์บทละคร องค์ประกอบด้านต่าง ๆ กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน และแนวคิดที่ปรากฏในบทละครได้อย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนดำเนินโครงการ

1.1 การศึกษาข้อมูลศิลปะการละครพูด บริบททางสังคมไทยในอดีต และบทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลศิลปะการละครพูด บริบททางสังคมไทยในอดีต และบทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการอภิปรายกลุ่มภายในชั้นเรียน โดยคณะผู้วิจัยในฐานะผู้สอนเป็นผู้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเวลาให้ผู้เรียน 1 สัปดาห์ เพื่อให้แต่ละคนค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการละครพูดของไทย บริบทของสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 และบทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนั้นจึงมาจัดกระบวนการอภิปรายข้อมูลร่วมกันในชั้นเรียน ซึ่งมีคณะผู้วิจัยเป็นคนตั้งประเด็นในการอภิปราย โดยเริ่มจากหัวข้อบริบทของสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 จากนั้นจึงเข้าสู่หัวข้อกำเนิดของศิลปะการละครพูดและการแพร่หลายของละครพูดในสมัยรัชกาลที่ 6 ตลอดจนพัฒนาการของละครพูดที่สืบมาจนถึงปัจจุบันที่ปรากฏในรูปแบบของละครเวที

จากนั้นคณะผู้วิจัยจึงเริ่มชี้แนะผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้รูปแบบของละครพูด โดยมุ่งเน้นที่ละครพูดชวนหัว ซึ่งมีความสนุกสนานและตลกขบขัน โดยสร้างแรงจูงใจในการศึกษาหัวข้อนี้ผ่านการวิเคราะห์อารมณ์ขันที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งปรากฏอยู่ในการแสดงหลายประเภทในปัจจุบัน

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์บทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ หลวงจำเนียรเดินทาง วิไลเลื้อยกุ๋ ล่ามดี ตบตา นินทาสโมสร ตามใจท่าน โดยให้ผู้เรียนจับกลุ่มละ 3 คน แล้วศึกษากลุ่มละ 1 เรื่องข้างต้น โดยให้มุ่งเน้นที่กลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน แนวคิดหรือคุณค่าที่สะท้อนผ่านบทละครพูดชวนหัว และนัยที่แฝงอยู่ในบทละครพูดชวนหัว เพื่อนำมาเล่าแบบบรรยายให้เพื่อนฟังในชั้นเรียน ซึ่งคณะผู้วิจัยจะบรรยายรายละเอียดเพิ่มเติมในแต่ละเรื่องและตั้งคำถามสำคัญเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นถึงข้อมูลสำคัญที่ยังไม่ได้นำมาพิจารณา ซึ่งจากการดำเนินกิจกรรมนี้พบว่าสิ่งที่ผู้เรียนนำมาเสนอให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟังนั้น เป็นเพียงการเล่าเหตุการณ์ในเรื่องและอารมณ์ขันที่เกิดขึ้นในเรื่อง ตลอดจนยังไม่สามารถอธิบายกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้แม้ว่าคณะผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจะบรรยายเนื้อหาเพิ่มเติมโดยเฉพาะแนวคิดที่สะท้อนผ่านบทละครพูดชวนหัว กลวิธีการสร้างสรรค์อารมณ์ขันในแต่ละเหตุการณ์ และนัยสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแฝงไว้พระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวแต่ละเรื่อง แต่ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ในหัวข้อนี้ที่สะท้อนผ่านการอภิปรายในชั้นเรียนและการทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผลตามที่คณะผู้วิจัยตั้งเป้าไว้

1.2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย

การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายเป็นผลมาจากการที่คณะผู้วิจัยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันอ่านพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามโจทย์ในชั้นเรียนที่ได้ตั้งไว้ แล้วนำมาบรรยายร่วมกับคณะผู้วิจัยให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟัง แต่ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในหัวข้อนี้ยังไม่บรรลุตามความคาดหวัง โดยเฉพาะประเด็นกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน และแนวคิดที่สะท้อนผ่านบทละครพูดชวนหัว ซึ่งคณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการเรียนรู้บทละครพูดชวนหัวให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะเรื่องกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันนั้นซึ่งมีหลากหลายกลวิธีนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่จากการรูปแบบการเรียนการสอนแบบบรรยายเพราะผู้เรียนแต่ละคนมีระบบความคิดและจินตนาการที่แตกต่างกัน แต่อาจเกิดขึ้นได้จากการได้ทดลองลงมือปฏิบัติจริงในการแสดงละครพูดผ่านการสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครในเหตุการณ์นั้น ๆ ตลอดจนวิธีการลงมือปฏิบัติจริงอาจเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะทางศิลปะการละครเพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงชักชวนให้ผู้เรียนเลือกแสดงละครพูดจากพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อเป็นการทดลองกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) ในรูปแบบการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีความแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายอย่างไร โดยผู้เรียนเลือกสร้างสรรค์ละครเวทีจากพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง ล่ามดี ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างสรรค์ขึ้นจากบทละครสุภาษานุกรมภาษาฝรั่งเศสเรื่อง L'Anglais Tel Qu'on Le Parle เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2459

2. ขั้นตอนดำเนินงาน

2.1 การแนะนำขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning)

คณะผู้วิจัยได้อธิบายรูปแบบขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับการงานสร้างสรรค์ในรูปแบบละครเวที เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าละครเวทีนั้นมิได้เป็นเพียงศิลปะหรือสิ่งบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนั้น สามารถเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาสาระของสิ่งที่กำลังศึกษาและต้องการนำเสนอได้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นกระบวนการ โดยกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานละครเวทีนั้นแฝงไว้ด้วยทักษะการอ่าน การวิเคราะห์ การตีความ การแสดงออก และทักษะปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.2 การให้ผู้เรียนเลือกทำหน้าที่ที่ตนเองสนใจในการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครเวที คณะผู้วิจัยได้อธิบายขั้นตอน กระบวนการ และหน้าที่ต่าง ๆ ในการดำเนินงานสร้างสรรค์ละครเวที โดยเริ่มจากการให้ผู้เรียนนั่งล้อมวงเพื่ออ่านพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่องล่ำมดี จากนั้นจึงสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนถึงความต้องการในการทำหน้าที่เป็นนักแสดง โดยมีผู้เรียนสมัครใจเข้าทำหน้าที่เป็นนักแสดงจำนวน 3 คน โดยตัวละครที่ยังขาดนักแสดงนั้นผู้เรียนได้ตกลงร่วมกันว่าจะดำเนินการประชาสัมพันธ์เปิดรับสมัครบุคคลอื่นที่สนใจทำหน้าที่นักแสดง จากนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้บรรยายให้เห็นว่าในการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานละครเวทีนั้นจะต้องประกอบด้วยบุคคลที่ต้องทำหน้าที่ใดบ้าง โดยผู้เรียนแต่ละคนได้เลือกทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับเวที ฝ่ายฉาก ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย ฝ่ายเทคนิคแสงและเสียง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้เรียนจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าแต่ละฝ่าย ส่วนทีมงานแต่ละฝ่ายนั้นได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครบุคคลที่สนใจเรียนรู้และสร้างประสบการณ์การทำงานด้านละครเวที ทั้งนี้คณะผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้อำนวยความสะดวกผลิตละครเวที

2.3 การดำเนินกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงละคร และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการรับสมัครคัดเลือกนักแสดงและทีมงานเพิ่มเติมแล้วฝ่ายต่าง ๆ ก็เริ่มดำเนินการ ดังนี้

- ฝ่ายการแสดง

ในสัปดาห์แรกฝ่ายการแสดงซึ่งนำโดยผู้กำกับเวทีและผู้กำกับการแสดงเริ่มดำเนินการฝึกซ้อมนักแสดง โดยเริ่มจากการนั่งอ่านบทละครกัน โดยหลังจากการอ่านบทละครร่วมกันเสร็จแต่ละครั้ง

จะมีการเปิดโอกาสให้นักแสดงได้ร่วมกันวิเคราะห์บทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละครรวมถึงการกำหนด การบ้านให้แก่นักแสดงในการสังเกตพฤติกรรมและกิริยาท่าทางของบุคคลที่มีวัยวุฒิ อาชีพ ตลอดจน บุคลิกลักษณะใกล้เคียงกับตัวละครที่นักแสดงจะต้องสวมบทบาท

ในสัปดาห์ที่สอง เมื่อนักแสดงทุกคนท่องจำบทของตัวเองได้แล้วก็เริ่มฝึกซ้อมโดยการใส่ท่าทางลงไปแต่ละประโยคที่พูด ตลอดจนการวิเคราะห์หุ่นนิ่งต่างๆ ที่แฝงไว้ในแต่ละประโยค โดยมีผู้กำกับการแสดงเป็นผู้อธิบาย ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะคอยทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและอธิบายเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการทำ ความเข้าใจกับนักแสดงในด้านนัยคำพูดที่แฝงในบทละครพร้อมกับกลวิธีการสร้างอารมณ์ขึ้นที่เกิดขึ้น ทั้งทางคำพูด น้ำเสียง จังหวะการพูด การแสดงท่าทาง เป็นต้น

ในสัปดาห์ที่สาม ผู้กำกับจะเริ่มให้นักแสดงฝึกซ้อมบนพื้นที่จริง ซึ่งมีการฝึกซ้อมร่วมกับฉากและการใช้อุปกรณ์ประกอบฉาก การฝึกซ้อมร่วมกับฝ่ายกำกับเวที การฝึกซ้อมร่วมกับฝ่ายเทคนิคแสงและเสียง และการฝึกซ้อมโดยแต่งกายตามบทบาทของตัวละคร ทั้งนี้ในปลายสัปดาห์ที่สามได้จัดแสดงจำนวน 2 วัน ณ โรงละครประจำคณะวิชา โดยเปิดให้บุคคลทั่วไปเข้ามาชมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ภาพที่ 1 การฝึกซ้อมการแสดงช่วงสัปดาห์ที่ 2

ภาพที่ 2 การซ้อมใหญ่

- ฝ่ายกำกับเวที

ในสัปดาห์แรก คณะผู้วิจัยได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของฝ่ายกำกับเวทีให้ทีมงานทุกคนในฝ่ายนี้ได้รับทราบ จากนั้นผู้กำกับเวทีซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายกำกับเวทีได้อธิบายให้ทีมงานเข้าใจบทบาทหน้าที่ของฝ่ายกำกับเวทีเพิ่มเติม และให้ฝ่ายกำกับเวตินั่งฟังนักแสดงที่อ่านบทละครร่วมกัน เพื่อให้เกิดการจดจำการเข้าออกพื้นที่การแสดงของนักแสดงแต่ละคน ตลอดจนการจัดวางอุปกรณ์ประกอบฉาก

ในสัปดาห์ที่สอง ฝ่ายกำกับเวทีจะดูการฝึกซ้อมของนักแสดง และร่วมกันวางแผนเพื่อแบ่งหน้าที่แต่ละคนตามจุดเข้า-ออกของนักแสดง ตลอดจนการช่วยพานักแสดงเข้า-ออกพื้นที่การแสดงในความมืด และการดูแลความพร้อมของสถานที่จัดการแสดง อาทิ การจัดวางเก้าอี้ผู้ชม การตรวจสอบความครบถ้วนของอุปกรณ์ประกอบฉากและอุปกรณ์ประจำตัวนักแสดง เป็นต้น

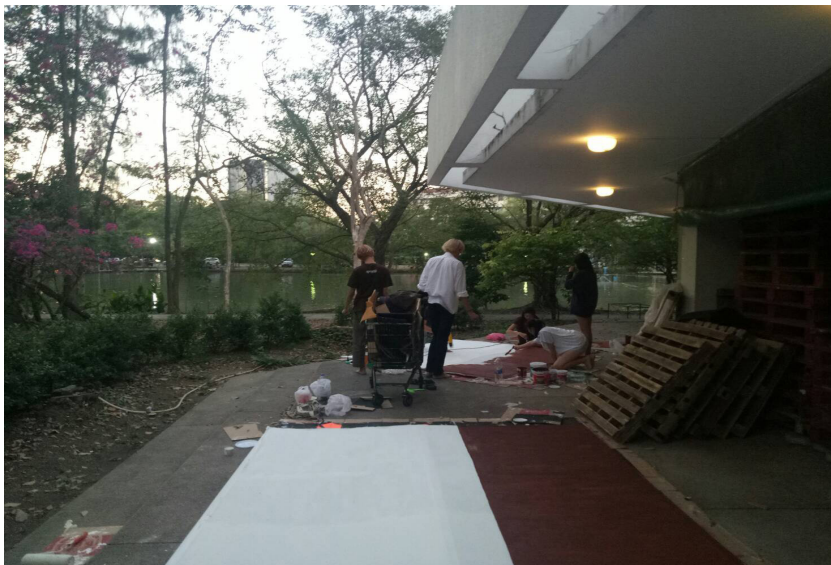
ในสัปดาห์ที่สาม ฝ่ายกำกับเวทีจะร่วมฝึกซ้อมกับนักแสดง เพื่อให้การแสดงละครนั้นประสบความสำเร็จดังที่ทุกฝ่ายตั้งใจไว้

- ฝ่ายฉาก

ในสัปดาห์แรก คณะผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นเรื่องฉากและสถานที่ที่ปรากฏในบทละครพูดชวนหัวเรื่องเล่ามดดี เพื่อให้ฝ่ายฉากได้ร่วมกันวิเคราะห์และค้นคว้าหาข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การค้นคว้าข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโรงแรมในจังหวัดสงขลาทั้งด้านรูปแบบอาคาร สี และอุปกรณ์ประกอบฉากภายในโรงแรมที่เป็นแผนกต้อนรับและห้องพักภายในโรงแรม

ในสัปดาห์ที่สอง คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้ฝ่ายฉากนำแบบร่างของฉากมานำเสนอ เพื่อพิจารณาร่วมกันว่าฉากและสถานที่เรื่องนั้นจะเป็นแบบไหน ใช้วัสดุอะไรในการทำและใช้สีอะไร เพราะเหตุใดโดยการพูดคุยกันครั้งนี้เป็นการทำงานร่วมกันกับฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพด้านการออกแบบและองค์ประกอบศิลป์ หลังจากนั้นจึงวัดพื้นที่ของการแสดง และเริ่มลงมือทำฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก

ในสัปดาห์ที่สาม ฝ่ายฉากได้ดำเนินการติดตั้งฉากบนพื้นที่จัดการแสดงและตกแต่งเพิ่มเติมด้วยอุปกรณ์ประกอบฉาก เพื่อให้เกิดความสมจริงและเข้ากับบรรยากาศยุคสมัยของเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งอยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาพที่ 3 การดำเนินงานของฝ่ายฉาก

- ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย

ในสัปดาห์แรก คณะผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นเรื่องเครื่องแต่งกายของตัวละคร และช่วงวัยของตัวละครแต่ละตัวที่ปรากฏในบทละครพูดชวนหัวเรื่องล่ามดี เพื่อให้ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายได้ร่วมกันวิเคราะห์และค้นคว้าหาข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การค้นคว้าข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการแต่งกายของผู้ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 6 ตามที่ปรากฏในเรื่อง เช่น ล่าม ตำรวจ พนักงานโรงแรม นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เป็นต้น ตลอดจนการวิเคราะห์ช่วงวัยของตัวละครแต่ละตัว โดยดำเนินการวิเคราะห์ร่วมกับนักแสดง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

ในสัปดาห์ที่สอง คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายนำแบบร่างของชุดแต่งกาย รูปแบบการแต่งหน้าตามช่วงวัยของตัวละคร และทรงผมของตัวละครแต่ละตัว

มานำเสนอ เพื่อพิจารณาร่วมกันถึงความเหมาะสมของชุด วัสดุ และสีอะไร ทั้งนี้ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายต้องทำงานร่วมกับฝ่ายฉาก เพื่อให้องค์ประกอบศิลป์ของเรื่องนั้นมีความเหมาะสมและเป็นเอกภาพ หลังจากนั้นจึงวัดตัวนักแสดง และเริ่มตัดเย็บและตกแต่งเสื้อผ้าตามที่ได้ออกแบบร่วมกันไว้

ในสัปดาห์ที่สาม ฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายได้นำชุดที่ได้ตัดเย็บนำมาให้นักแสดงได้ทดลองสวมใส่ในระหว่างการฝึกซ้อมและนำไปปรับแก้เพิ่มเติมเพื่อให้พอดีกับขนาดตัวของนักแสดง และตกแต่งเพิ่มเติมตามที่ถูกกำกับเห็นสมควร นอกจากนี้ยังมีการทดลองแต่งหน้านักแสดงตามบทบาทละช่วงอายุที่ปรากฏในเรื่อง เพื่อให้เกิดความสมจริงมากยิ่งขึ้น

- ฝ่ายเทคนิคแสงและเสียง

ในสัปดาห์แรก คณะผู้วิจัยได้สอนให้ฝ่ายเทคนิคแสงและเสียงเรียนรู้อุปกรณ์แสงอันได้แก่ ลักษณะของไฟที่ใช้ในการแสดง สีและแสงของไฟที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ การแขวนไฟตามตำแหน่งต่าง ๆ การนำสายไฟเชื่อมต่อกับแผงควบคุมแสง การใช้งานแผงควบคุมแสง ส่วนด้านเสียงนั้นเป็นการเรียนรู้ตัวอย่างของเสียงที่สร้างบรรยากาศและอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ การเชื่อมต่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์กับแผงควบคุมเสียง การใช้งานแผงควบคุมเสียง จากนั้นจึงให้ฝ่ายเทคนิคแสงและเสียงเข้าร่วมสังเกตการณ์การฝึกซ้อมของนักแสดง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึกของนักแสดงและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง ทั้งนี้ฝ่ายเทคนิคเสียงได้รับโจทย์สำคัญในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเสียงและบทเพลงที่เหมาะสมกับเรื่องเพื่อนำมาใช้ในช่วงที่ผู้ชมเดินเข้ามาในโรงละครก่อนเริ่ม การแสดงเสียงพิเศษที่ปรากฏในเรื่อง และบทเพลงที่เหมาะสมกับตอนจบของเรื่อง เพื่อสร้างบรรยากาศให้เข้ากับเนื้อหาของละคร

ในสัปดาห์ที่สอง ฝ่ายเทคนิคแสงได้พูดคุยกับฝ่ายฉาก และฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย เพื่อนำข้อมูลไปออกแบบตำแหน่งของไฟที่จะแขวนในโรงละคร เพื่อสะท้อนพื้นที่การแสดงต่าง ๆ และสร้างสีสันให้เกิดขึ้นโดยเข้ากับองค์ประกอบศิลป์ด้านอื่น ๆ ส่วนฝ่ายเทคนิคเสียงก็นำบทเพลงและเสียงที่ได้ร่วมกันคัดเลือกและตัดต่อมาเปิดในช่วงระหว่างการฝึกซ้อมการแสดงเพื่อให้นักแสดงรู้สึกคุ้นเคยกับบทเพลงและเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการแสดงอันจะช่วยส่งผลให้จังหวะของการแสดงนั้นลงตัวมากยิ่งขึ้น

ในสัปดาห์ที่สาม ฝ่ายเทคนิคแสงได้แขวนไฟตามตำแหน่งที่กำหนดตามพื้นที่การจัดวางฉากและปรับจุดโฟกัสตามที่พื้นที่นักแสดงใช้ในการแสดง ส่วนฝ่ายเทคนิคเสียงก็ดำเนินการปรับระดับความดังของเสียงที่ใช้ในการแสดงเพื่อให้เกิดความพอดี ตลอดจนการฝึกซ้อมจังหวะของการเพิ่ม-ลด ระดับความสว่างของแสง และระดับความดัง-เบา ของเสียงให้เข้ากันกับการแสดง

ภาพที่ 4 การดำเนินงานของฝ่ายเทคนิคแสงและเสียง

- ฝ่ายประชาสัมพันธ์

ในสัปดาห์แรก ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้ร่วมกันนำเสนอรูปแบบของโปสเตอร์และสูจิบัตรตามที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้ โดยนำข้อมูลของฝ่ายฉากและฝ่ายแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายมาประกอบการออกแบบ นอกจากนี้ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่องลำดิ่งของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อนำมาใช้ระบุในสูจิบัตร อันจะเป็นข้อมูลให้ผู้ชมได้ศึกษาในสูจิบัตร โดยมีคณะผู้วิจัยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษา

ในสัปดาห์ที่สอง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การแสดงให้เห็นบุคคลทั่วไปรับทราบผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ในรูปแบบโปสเตอร์

ในสัปดาห์ที่สาม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการถ่ายภาพนักแสดงเพื่อนำมาทำสูจิบัตรและนำสูจิบัตรเข้าพิมพ์ในโรงพิมพ์ จากนั้นในวันจัดแสดงละคร ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้แบ่งหน้าที่กันเพื่อรับลงทะเบียนผู้เข้าชม ทำหน้าที่ต้อนรับ และพาผู้ชมเข้าไปนั่งภายในโรงละคร ตลอดจนการสรุปผลการประเมินจากแบบประเมินผลที่ได้แจกให้ผู้ชมแสดงความคิดเห็น

ทั้งนี้ในแต่ละวันนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการประชุมทีมงานแต่ละฝ่ายก่อนที่จะเลิกการฝึกซ้อมเพื่อรับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้คำปรึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนและทีมงานที่รับสมัครมาจากผู้ที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา เกิดสมรรถนะและการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning)

ภาพที่ 5 การประชุมทีมงาน (แบบแยกฝ่าย) ในแต่ละวัน

3. ขั้นตอนบทเรียน

หลังจากที่สิ้นสุดการนำเสนอผลงานละครเวทีเรื่องลำดี่ คณะผู้วิจัยได้จัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus-Group) ร่วมกับทีมงานและนักแสดงที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานละคร และได้จัดการทดสอบความเข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของเรื่องที่ปรากฏในบทละครพูดชวนหัวเรื่องลำดี่ แก่ผู้เรียนรายวิชาพระราชนิพนธ์บทละครในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อวัดผลการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Project-Based

ภาพที่ 6 การถอดบทเรียนของผู้ร่วมสร้างสรรค์ผลงานการจัดการแสดงละคร

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning): กรณีศึกษาการจัดการแสดงละครพูดชวนหัวเรื่องลำดวน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่องลำดวนผ่าน การสร้างสรรค์ผลงานการจัดการแสดงละครเวที ซึ่งสามารถรับชมผลงานได้ที่ <https://shorturl.asia/bfTLt> ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้บทละครพูดชวนหัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การทำความเข้าใจกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดที่สำคัญของเรื่อง ผ่านการจัดการแสดงละครซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้และความเข้าใจมากกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ดังที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการทดสอบความเข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของบทละครพูดชวนหัวเรื่องลำดวน ทั้งจัดการทดสอบหลังการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายและจัดการทดสอบหลังการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ซึ่งผลการทดสอบพบว่าผู้เรียนจำนวน 23 คน มีผลการทำแบบทดสอบหลังการกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) มากกว่าหลังการเรียนการสอนแบบบรรยาย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบความถูกต้องของการทำแบบทดสอบเรื่องกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและแนวคิดของเรื่องหลังการเรียนการสอนแบบบรรยายและการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning)

กระบวนการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ยความถูกต้องจากการทำแบบทดสอบเรื่องกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ยความถูกต้องจากการทำแบบทดสอบเรื่องแนวคิดของเรื่อง (ร้อยละ)
แบบบรรยาย	54	62
แบบโครงงานเป็นฐาน	92	89

คณะผู้วิจัยพบว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความเข้าใจในกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น มีมากกว่าความเข้าใจจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบบรรยายที่คณะผู้วิจัยเคยใช้ โดยผู้เรียนที่ได้ร่วมกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) สามารถวิเคราะห์และตอบคำถามได้ว่าในแต่ละบทสนทนาในบทละครนั้นเป็นกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันแบบใด เช่น กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันแบบ Dramatic Irony ทางภาษา กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันแบบ Dramatic Irony ทางสถานการณ์ การเสริมขยายจุดเด่นในพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละคร

การใช้ท่าทางที่ซับซ้อน ตลอดจนการใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันหลายแบบร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งแตกต่างไปจากการตอบคำถามหลังการเรียนการสอนแบบบรรยาย ที่ผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน

ส่วนในด้านแนวคิดของเรื่องนั้น เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครเวทีเรื่อง ล่ามดี ผ่านการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจนัยสำคัญผ่านการศึกษาริบททางสังคมในช่วงเวลาที่ผู้ประพันธ์บทละครได้ประพันธ์ขึ้น และต้องวิเคราะห์บทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละคร เพื่อสะท้อนสู่ผู้ชมให้ตรงกับที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสาร ดังนั้น จึงเกิดความเข้าใจในแนวคิดสำคัญของเรื่องมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความถูกต้องมากกว่าการทำแบบทดสอบหลังการเรียนการสอนแบบบรรยาย เช่น บทละครพูดเรื่อง ล่ามดีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานขึ้น มีสาระสำคัญที่จะสะท้อนให้คนไทยในเวลานั้นได้พิจารณาให้รอบคอบว่าผู้ที่มีความรอบรู้ที่ควรเป็นอย่างไร มิใช่เพียงแค่ได้ยินว่าบุคคลนั้น ๆ พูดภาษาอังกฤษ ก็ชื่นชมยินดีในความเฉลียวฉลาด กลายเป็นกระแสสังคมและค่านิยมในการชื่นชมคนที่พูดภาษาอังกฤษ โดยมีได้รับรู้อย่างแท้จริงว่าภาษาอังกฤษที่พูดออกมานั้นถูกต้องหรือไม่ และผู้ที่ประกอบอาชีพด้านภาษาก็ควรมีจริยบรรณเมื่อพิจารณาตนเองแล้วเห็นว่าตนเองนั้น ไม่มีความสามารถด้านภาษาที่เพียงพอก็ไม่ควรรับงานมาทำเพียงเพราะเห็นแก่ค่าตอบแทนเพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการไม่มีความรับผิดชอบต่ออาชีพของตน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

เพื่อให้ทราบผลการทดลองใช้การเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ในการเรียนรู้บทละครพูดชวนหัวที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยยังได้ให้ผู้เรียนสวมบทบาทสมมติแล้วแสดงตามตามเหตุการณ์และคำพูดที่ปรากฏในบทละครเรื่องอื่น ๆ ซึ่งพบว่าผู้เรียนสามารถตอบได้อย่างชัดเจนว่าในบทสนทนานั้น ๆ มีกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันประเภทใดบ้าง ตลอดจนสามารถวิเคราะห์น้ำเสียงของตัวละครที่สื่อไปยังสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลมากกว่าการบรรยายในชั้นเรียน

ทั้งนี้ผลการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus-Group) ร่วมกับทีมงานและนักแสดงที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานการจัดการแสดงละครเรื่องล่ามดี คณะผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนได้ถอดบทเรียนตัวเองและแสดงความเห็นร่วมกันว่าการบทละครพูดชวนหัวและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนไม่สามารถอธิบายกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันได้อย่างถูกต้อง เพราะแต่ละคนอาจวิเคราะห์ ตีความ และจินตนาการถึงน้ำเสียงของตัวละครที่แตกต่างกัน แต่การปฏิบัติผ่านการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงละครนั้นทำให้เข้าใจและอธิบายกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทละครได้ ตลอดจนเกิดความรู้สึกว่าเข้าใจในแนวคิดที่แฝงไว้ในบทละครได้อย่างชัดเจน เพราะการแสดงละครเวทีนั้นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในทุกประโยคที่นักแสดงได้กล่าวสู่ผู้ชมเพื่อถ่ายทอดสาระสำคัญของเรื่องให้ครบถ้วนที่สุด นอกจากนี้ ยังรู้สึกสนุกและมีความสุขในการเรียนผ่าน

การลงมือปฏิบัติจริงเพราะได้ฝึกฝนทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบตลอดจนได้ทดลองปฏิบัติการการทำงานละครเวทีซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ในชีวิต นอกจากนี้ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้สะท้อนว่าตนเองนั้นรู้สึกสนุกที่ได้ทำงานละครเวทีที่ได้รับการฝึกฝนทักษะในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เพราะงานละครเวทีเป็นงานที่ทำคนเดียวไม่ได้ ทุกคนที่อยู่ในแต่ละฝ่ายนั้นล้วนมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน หากขาดใครคนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่รับผิดชอบงานไม่เต็มที่ ผลงานก็จะไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การใช้การเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) เพื่อศึกษาบทละครเรื่องต่าง ๆ เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีการศึกษาบทละครโดยเฉพาะบทละครที่มีเนื้อสาระสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย ทั้งของไทยและของต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์ ตีความ และการทำความเข้าใจด้วยตัวผู้เรียนเอง ดังนั้นหากผู้สอนสร้างกิจกรรมในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้และเกิดประสบการณ์ใหม่อันเป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ต่อไปในการเรียนและการใช้ชีวิต เพราะปัจจัยหลักของศิลปะการละครนั้นคือการเรียนรู้ในความเป็นมนุษย์

บรรณานุกรม

- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-based Learning). กรุงเทพมหานคร : MAC Education.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. (2521). อธิบายพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หมวด ข. โขน ละคร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ยรรยง สิ้นธุ์งาม. (2556). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL). ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2567, จาก <http://www.vcharkarn.com>.